

Jo Nesbø

Politie

Vertaald door Annelies de Vroom

2013

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Deel 1

PROLOOG

Het sliep daarbinnen, achter de deur.

In de hoekkast rook het naar oud hout, kruitdamp en wapenolie. Als de zon door het raam scheen, viel er een streepje licht in de vorm van een zandloper door het sleutelgat naar binnen en als de zon precies vanuit de juiste hoek kwam, glom het pistool dat op een plank in de kast lag een beetje.

Het pistool was een Russische Odessa, een kopie van het bekendere Stechkin-pistool.

Het wapen had een reizend bestaan achter de rug, het was vanuit Litouwen met de koelakken naar Siberië gereisd, heen en weer getrokken tussen de verschillende hoofdkwartieren van de Urka's in Zuid-Siberië, was eigendom geweest van een ataman, een Kozakkenleider die gedood was door de politie terwijl hij zijn Odessa nog in zijn hand had, tot het terecht kwam bij een wapens verzamelende gevangenisdirecteur in Tagil. Ten slotte was het lelijke, hoekige machinepistool naar Noorwegen meegenomen door Rudolf Asajev, die voordat hij verdween het drugsmilieu in Oslo had gemonopoliseerd met het op heroïne gelijkende opiaat violine. Dezelfde stad waar het wapen zich nu bevond, om precies te zijn in de Holmenkollveï, in het huis van Rakel Fauke. De Odessa had een magazijn waarin twintig kogels van het kaliber Makarov 9×18 mm pasten en het kon zowel losse schoten afvuren als salvo's. Er zaten nu nog twaalf kogels in het magazijn.

Drie van de kogels waren afgevuurd naar de Kosovo-Albanezen, rivaliserende drugsdealers, slechts één kogel had zich kunnen vastbijten in vlees.

Twee andere schoten hadden Gusto Hanssen gedood, een jonge dief en drugsdealer die Asajev geld en drugs afhandig had gemaakt.

Het pistool rook nog steeds naar de laatste drie schoten die het hoofd en de borst hadden geraakt van de voormalige politieman Harry Hole tijdens het onderzoek naar de dood van die bewuste Gusto Hanssen. De plaats delict was dezelfde geweest: Hausmannsgate 92.

De politie had de Gusto-zaak nog steeds niet opgelost, de achttienjarige jongen die daarvoor eerst was gearresteerd was weer vrijgelaten. Onder andere omdat men er niet in was geslaagd een link te vinden tussen hem en het moordwapen. De jongen heette Oleg Fauke en hij werd elke nacht wakker omdat hij de schoten weer hoorde. Niet degene die Gusto hadden gedood, maar die andere. Die had hij afgevuurd op de politieman die tijdens zijn jongensjaren als een vader voor hem was geweest. De man die er ooit van had gedroomd met zijn moeder Rakel te trouwen. Harry Hole. Zijn blik brandde in het donker voor Olegs ogen en hij dacht aan het pistool dat ver weg van hem in een hoekkast lag en hij hoopte dat hij het nooit van zijn leven weer zou zien. Dat niemand het ooit weer zou zien. Dat het voor eeuwig zou slapen.

Hij sliep daarbinnen, achter de deur.

De bewaakte ziekenhuiskamer rook naar medicijnen en verf. De monitor naast hem registreerde zijn hartslag.

Isabelle Skøyen, wethouder van Sociale Zaken op het gemeentehuis van Oslo, en Mikael Bellman, de pasbenoemde commissaris van politie, hoopten dat ze hem nooit weer zouden zien.

Dat niemand hem ooit weer zou zien.

Dat hij eeuwig zou slapen.

HOOFDSTUK 1

Het was een warme, lange septemberdag geweest met licht dat de Oslofjord omtoverde tot gesmolten zilver en de lage hellingen, die de eerste herfsttinten al lieten zien, deed gloeien. Een van die dagen die de inwoners van Oslo deed zweren dat ze nooit, maar dan ook nooit zouden verhuizen. De zon was bezig achter Ullern te zakken en de laatste zonestralen streken over het landschap. Over lage, eenvoudige boerderijen die getuigden van de bescheiden geschiedenis van de stad, over prijzige appartementen die vertelden van het oliesprookje dat het land ineens een van de rijkste landen ter wereld had gemaakt, over de junkies in het Stenspark in deze kleine, goedgeorganiseerde stad waar het aantal sterfgevallen ten gevolge van een overdosis acht keer hoger lag dan in andere Europese steden. Over de tuinen met trampolines waaromheen netten stonden en waarop de kinderen volgens de gebruiksaanwijzing niet meer dan drie keer achter elkaar mochten springen. En over de hellingen en het bos die in een halve cirkel rond Oslo lagen. De zon wilde de stad nog niet loslaten, stralen strekten zich uit als vingers bij een uitgesteld afscheid door een treinraampje.

De dag was gestart met een koude, heldere lucht. Het licht was zo fel als dat van lampen in een operatiekamer. In de loop van de dag was de temperatuur gestegen, de lucht had een diepere blauwe kleur gekregen en deze helderheid van de hemel maakte september tot de heerlijkste maand van het jaar. Toen de schemering kwam, heel zacht en voorzichtig, rook het in de villawijken bij het Maridalsvann naar appels en opgewarmde naaldbomen.

Erlend Vennesla naderde de top van de laatste heuvel. Hij voelde zijn benen nu verzuren, maar hij concentreerde zich op de juiste verticale stand op de klikpedalen zodat zijn knieën licht naar binnen wezen. Want de juiste techniek was belangrijk. Vooral wanneer je moe werd en je hersenen de stand wilden veranderen waardoor het spierstelsel minder zwaar, maar ook minder effectief werd belast. Hij voelde hoe het stugge fietsframe elke watt die hij opwekte absorbeerde en gebruikte,

hoe hij meer vaart kreeg als hij schakelde naar een zwaardere versnelling, van het zadel kwam en op de pedalen ging staan terwijl hij hetzelfde tempo probeerde aan te houden, ongeveer negentig omwentelingen per minuut. Hij keek op zijn horloge. Honderdachtenzestig. Hij richtte zijn hoofd lantaarn op de gps die hij aan het stuur had bevestigd. Die liet een gedetailleerde kaart van Oslo en omgeving zien en had een actieve zender. De fiets en de extra uitrusting hadden meer gekost dan een onlangs gepensioneerde moordonderzoeker strikt genomen kon uitgeven. Maar het was belangrijk om in conditie te blijven nu het leven andere uitdagingen vergde.

Minder uitdagingen, als hij eerlijk was.

Het melkzuur beet nu in zijn dijen en benen. Het was pijnlijk, maar ook een heerlijke belofte voor wat komen zou. Het endorfinefeest. Soepele spieren. Goed geweten. Samen met zijn vrouw een biertje op het balkon als de temperatuur na zonsondergang niet te snel daalde.

En ineens was hij boven. De weg werd vlak en het water van het Maridalsvann lag voor hem. Hij minderde vaart. Hij zag het boerenland. Eigenlijk was het absurd dat je na vijftien minuten flink fietsen vanuit het centrum van een Europese hoofdstad plotseling werd omgeven door boerderijen, akkers en dicht bos met wandelpaden die verdwenen in de duisternis. Door het zweet onder de donkergrijze Bell-helm kreeg hij jeuk op zijn hoofd. Die helm alleen al had net zo veel gekost als het fietsje dat hij voor de zesde verjaardag van hun kleindochter Line Marie had gekocht. Maar Erlend Vennesla hield zijn fietshelm op. Doodsoorzaak nummer één onder fietsers was hersenletsel door een val.

Hij keek op zijn horloge. Honderdvijfenzeventig. Honderdtweeënzeventig. Een welkom briesje voerde het geluid van gejuich uit de stad mee. Dat moest uit het Ullevaal-stadion komen, daar werd vanavond een belangrijke wedstrijd gespeeld, maar Erlend Vennesla stelde zich een paar seconden voor dat het gejuich voor hem was. Het was een poos geleden dat men voor hem had geklapt. De laatste keer moest tijdens de afscheidsceremonie bij Kripos in Bryn zijn geweest. Taart en een toespraak van de chef, Mikael Bellman, die nadien was doorgestoomd naar de positie van politicommissaris. En Erlend had het applaus in ontvangst genomen, had hun blikken gezien en tijdens zijn korte, geheel volgens de tradities binnen Kripos op feiten gebaseerde bedankwoordje, was hij zelfs een beetje schor geworden. Hij had hoogte- en

dieptepunten gekend als rechercheur bij Moordzaken, maar grote blunders had hij kunnen vermijden. In elk geval voor zover hij wist, je wist het immers nooit voor honderd procent zeker. Dat wil zeggen, nu de DNA-methodes zo geavanceerd waren en de politieleiding had gezegd dat men die bij sommige oude zaken zou gaan gebruiken, liep je dat risico nu wel. Antwoorden. Nieuwe antwoorden. Resultaten. Zolang het om onopgeloste zaken ging was dat goed, maar Erlend begreep niet waarom ze die methodes ook wilden gaan gebruiken bij reeds lang opgeloste en afgesloten zaken.

Het was donkerder geworden en zelfs in het licht van de straatlantaarns zag het er nog net zo uit. Hij reed voorbij een bordje dat het bos in wees. Maar het was er. Precies zoals hij het zich herinnerde. Hij verliet de weg en kwam op een pad dat door het dichte bos liep. Hij fietste zo langzaam als hij kon zonder zijn evenwicht te verliezen. De lichtbundel van de lantaarn op zijn helm danste over het pad en stopte bij de donkere muren van sparrenbomen aan weerszijden van het pad. Schaduwen schoten voor hem uit, bang en gehaast, veranderden en zochten dekking. Zo had hij het voor zich gezien toen hij zich haar situatie probeerde voor te stellen. Rennend, vluchtend met een lantaarn in haar hand, drie dagen lang opgesloten en verkracht.

Toen Erlend Vennesla op datzelfde moment zag dat een lantaarn vlak voor hem werd aangedaan, dacht hij even dat het haar lantaarn was en dat ze weer probeerde weg te rennen en dat hij op de motor zat die achter haar aan kwam en haar weer pakte. Het licht voor Erlend ging even heen en weer voor het op hem werd gericht. Hij stopte en stapte van de fiets af. Richtte zijn lantaarn op zijn horloge. Al onder de honderd. Niet slecht.

Hij maakte het riempje onder zijn kin los, trok zijn helm van zijn hoofd en krabde zich. Mijn god, dat was lekker. Hij deed de hoofd­lantaarn uit, gespte de helm aan het stuur en duwde de fiets in de richting van de zaklantaarn voor hem. Hij voelde de helm tegen het handvat stoten.

Hij bleef voor de lantaarn staan, die omhoog werd gericht. Het sterke licht deed pijn aan zijn ogen. En terwijl hij verblind was, dacht hij dat hij zichzelf nog steeds zwaar hoorde ademhalen, maar dat was vreemd want zijn pols was laag. Hij voelde een beweging, iets werd buiten de grote bewegende cirkel van licht opgetild, hij hoorde een zacht gefluit

van lucht en op dat moment dacht hij vreemd genoeg dat hij het niet had moeten doen. Hij had zijn helm niet af moeten zetten. Doodsoorzaak nummer één onder fietsers was...

Het was of die gedachte stokte, als een hapering in de tijd, alsof de beeldverbinding een ogenblik werd verstoord.

Erlend Vennesla staaarde verbaasd voor zich uit en voelde een warme zweetdruppel over zijn hoofd lopen. Hij sprak, maar de woorden waren zonder betekenis, alsof er een fout was opgetreden in de verbinding tussen zijn hersenen en zijn mond. Opnieuw hoorde hij het zachte gefluit. Toen was het geluid weg. Al het geluid was weg, zelfs zijn eigen ademhaling kon hij niet horen. En hij ontdekte dat hij op zijn knieën zat en dat zijn fiets langzaam in een greppel zakte. Voor hem danste het gele licht, maar het verdween toen zweetdruppels zijn neusbrug bereikten, zijn ogen in liepen en hem het zicht ontnamen. Nu begreep hij dat het geen zweet was.

De derde klap voelde als een pikhouweel die in zijn hoofd, nek en lichaam werd geslagen. Alles bevroor.

Ik wil niet dood, dacht hij en hij probeerde zijn arm op te tillen om zijn hoofd te beschermen, maar toen hij niet in staat bleek ook maar iets te bewegen, begreep hij dat hij verlamd was.

De vierde klap registreerde hij niet, maar door de geur van natte aarde concludeerde hij dat hij nu op de grond lag. Hij knipperde een paar keer en kreeg in één oog zijn zicht terug. Vlak voor zijn gezicht zag hij een paar grote, vuile laarzen in de modder. De hakken kwamen iets los van de grond. En landden weer. Dat herhaalde zich nog een keer. De hakken kwamen los van de grond. Alsof degene die sloeg nog meer kracht achter de klappen wilde zetten. En de laatste gedachte die door zijn hoofd schoot, was dat hij zich moest herinneren hoe zijn kleindochter heette, hij moest haar naam niet vergeten.

HOOFDSTUK 2

Politieagent Anton Mittet pakte het halfvolle plastic bekertje uit de kleine, rode Nespresso D290-machine, boog zich voorover en zette het op de grond. Er was geen tafeltje om het op te zetten. Toen draaide hij de langwerpige doos zo dat er een nieuwe koffiecapsule in zijn hand gleed, hij checkte automatisch of het aluminiumfolie niet was geperforeerd, de capsule dus niet was gebruikt, en stopte hem in de espressomachine. Hij zette een leeg bekertje onder het kraantje en drukte op een van de oplichtende knoppen.

Hij keek op de klok terwijl het apparaat begon te puffen en te kreuken. Bijna middernacht. Wisseling van de wacht. Ze zaten thuis op hem te wachten, maar hij meende dat hij haar eerst moest helpen met haar taken. Ze was immers slechts studente op de politieacademie. Silje, heette ze niet zo? Anton Mittet staarde naar het kraantje. Had hij koffie gehaald als het om een mannelijke collega ging? Hij wist het niet, misschien wel, maar hij was opgehouden zichzelf antwoord te geven op dergelijke vragen. Het was zo stil dat hij de laatste, bijna heldere druppel in het plastic bekertje hoorde vallen. Er was niet meer kleur en smaak te halen uit de capsule, maar het was belangrijk om alles mee te krijgen, het zou een lange nachtdienst worden voor het meisje. Zonder gezelschap, zonder dat er iets gebeurde, zonder iets anders te doen dan staren naar de binnenkant van de kale, ongeschilderde betonnen muren van het Rikshospital. Dus had hij bedacht dat hij een kopje koffie met haar zou drinken voor hij vertrok. Hij pakte beide bekertjes en liep terug. De muren weerkaatsten het geluid van zijn voetstappen. Hij liep langs gesloten, op slot gedraaide deuren. Hij wist dat er niets en niemand achter die deuren zat, alleen maar kale muren. Met het Rikshospital hadden de Noren eens iets gebouwd voor de toekomst, in het besef dat steeds meer mensen ouder, zieker en hulpbehoevender zouden worden. Langetermijndenken, zoals de Duitsers hadden gedaan met hun autosnelwegen en de Zweden met hun vliegvelden. Maar hadden de mensen dat ook zo prettig gevonden, de weinige automobilisten

die in de jaren dertig over de eenzame, majestueuze betonnen wegen het Duitse boerenland doorkruisten of de Zweedse passagiers die zich in de jaren zestig door de overdreven grote hallen van Arlanda haastten? Hadden zij ook het gevoel gehad dat het spookte? Het spookte er ondanks het feit dat alles gloednieuw en onbezoedeld was, dat er nog niemand was omgekomen na een auto-ongeluk of een vliegtuigcrash. De koplampen konden elk moment een familie in het licht vangen die uitdrukkingloos aan de kant van de weg stond te staren naar een gespjetste, bebloede vader, een moeder met haar hoofd achterover geknakt, een kind met slechts aan één kant ledematen. Of tussen de plastic flappen van de bagageband in de aankomsthal van Arlanda kwamen ineens verbrande lijken die nog nagloeiden en het rubber deden smelten. Hun monden geopend in stom, rokend geschreeuw. Geen van de artsen had hem kunnen vertellen waarvoor de vleugel uiteindelijk zou worden gebruikt, het enige dat vaststond, was dat er mensen achter deze deuren zouden sterven. Dat hing al in de lucht, onzichtbare lichamen met rusteloze zielen waren al opgenomen.

Anton sloeg een hoek om en een nieuwe gang strekte zich voor hem uit, spaarzaam verlicht, even kaal en zo symmetrisch hoekig dat het een grappig optisch effect opleverde: het geüniformeerde meisje dat helemaal aan het eind van de gang op de stoel zat leek wel op een schilderijtje recht voor hem tegen een vlakke muur.

‘Kijk, ik heb ook een kopje koffie voor jou meegenomen,’ zei hij toen hij voor haar stond. Twintig jaar? Iets ouder misschien. Tweeëntwintig?

‘Bedankt, maar ik heb mijn eigen koffie bij me,’ zei ze, een thermosfles optillend uit het rugzakje dat ze naast haar stoel had gezet. Er zat een haast onmerkbaar tongval in haar manier van spreken, een residu van een noordelijk dialect misschien.

‘Deze is beter,’ zei hij terwijl hij zijn arm nog steeds had uitgestrekt. Ze aarzelde. Pakte het aan.

‘En het is gratis,’ zei Anton en hij legde discreet een hand achter zijn rug en wreef de pijnlijke vingertoppen tegen de koude stof van zijn jack.

‘We hebben het apparaat zelfs helemaal voor ons alleen. Het staat in de gang bij...’

‘Ik heb het gezien toen ik hier kwam,’ zei ze. ‘Maar in de instructies staat dat we onder geen beding de kamerdeur van de patiënt uit het oog

mogen verliezen, dus daarom heb ik koffie van huis meegenomen.’

Anton Mittet nam een slok uit zijn plastic bekertje. ‘Goed gehandeld, maar er is slechts één gang die hierheen leidt. We zitten op de derde verdieping en er zijn geen deuren naar andere trappen of ingangen tussen hier en het apparaat. Het is onmogelijk om ongezien langs ons te komen, zelfs als we koffie halen.’

‘Dat klinkt geruststellend, maar ik geloof dat ik me aan de instructies hou.’ Ze glimlachte even naar hem. En vervolgens nam ze, misschien als tegenwicht tegen de impliciete kritiek, een slok uit het plastic bekertje.

Anton voelde een lichte irritatie opkomen en wilde iets zeggen als dat zelfstandig denken hand in hand ging met ervaring, maar het lukte hem niet om het zo snel te formuleren toen zijn oog viel op iets aan het begin van de gang. De witte gedaante leek zwevend boven de grond op hen af te komen. Hij hoorde hoe Silje opstond. De gedaante nam een vastere vorm aan. Werd een mollige, blonde vrouw in het eenvoudige uniform voor verpleegkundigen van het ziekenhuis. Hij wist dat ze nachtdienst had. En dat ze morgenavond vrij was.

‘Goedenavond,’ zei de verpleegkundige met een geamuseerd lachje, ze hield twee spuitjes omhoog, liep naar de deur en legde haar hand op de deurklink.

‘Wacht even,’ zei Silje terwijl ze op haar af stapte. ‘Ik moet om je ID-kaart vragen. En weet je het wachtwoord van vandaag?’

De verpleegkundige keek Anton verbaasd aan.

‘Tenzij mijn collega hier garant voor je staat,’ zei Silje.

Anton knikte: ‘Ga maar naar binnen, Mona.’

De verpleegkundige opende de deur en Anton keek haar na. In de schaars verlichte kamer kon hij de apparaten rond het bed zien staan en de tenen die aan het voeteneinde onder de deken uitstaken. De patiënt was zo lang dat ze een groter bed hadden moeten laten komen. De deur gleed weer dicht.

‘Goed,’ zei Anton en hij glimlachte naar Silje. Hij zag aan haar dat ze het niet leuk vond. Dat ze hem zag als een autoritaire man die zojuist een cijfer had gegeven aan zijn jongere, vrouwelijke collega. Maar verdomme, ze was een studente, het was de bedoeling dat je in je praktijkjaar leerde van ervaren politiemensen. Hij wipte heen en weer op zijn voeten, hij twijfelde hoe hij dit moest aanpakken. Ze was hem voor:

‘Ik heb, zoals ik al zei, de instructies gelezen. En je gezin zit vast op je te wachten.’

Hij bracht het koffiebekertje naar zijn lippen. Wat wist zij van zijn privéleven? Insinueerde ze iets, iets over Mona Gamlem en hem bijvoorbeeld? Dat hij haar een paar keer ’s avonds naar huis had gebracht met de auto en dat het daar niet bij was gebleven?

‘De kindersticker op je tas,’ zei ze met een lach.

Hij nam een grote slok van zijn koffie. Schraapte zijn keel. ‘Ik heb de tijd. Aangezien het je eerste dienst is, zou je van de gelegenheid gebruik kunnen maken om vragen te stellen als je iets niet duidelijk is.’ Hij wisselde van standbeen. Hij hoopte dat ze de onderliggende boodschap begreep.

‘Zoals je wilt,’ zei ze met de irritante zelfverzekerdheid die je je als vijftientigjarige kon veroorloven. ‘De patiënt daarbinnen. Wie is dat?’

‘Dat weet ik niet. Dat staat ook in de instructies. Hij ligt hier anoniem en dat moet ook zo blijven.’

‘Maar je weet iets.’

‘Is dat zo?’

‘Mona. Je spreekt iemand niet met de voornaam aan zonder dat je over iets hebt gepraat. Wat heeft ze je verteld?’

Anton Mittet keek haar aan. Ze was wel knap, maar zonder warmte en charme. Een beetje te slank naar zijn smaak. Haar haar zag er niet verzorgd uit en haar bovenlip leek iets te strak te staan, waardoor de twee ongelijke boventanden te zien waren. Maar ze had de jeugd. Strak en goed getraind onder dat zwarte uniform, dat wist hij gewoon. Dus als hij haar vertelde wat hij wist, zou dat zijn omdat hij er onbewust van uitging dat zijn kans om door zijn welwillendheid met haar in bed te belanden met nul komma nul één procent zou stijgen. Of omdat meisjes als Silje in de loop van vijf jaar inspecteur of technisch rechercheur werden, ze werden zijn chef terwijl hij zelf agent zou blijven, een slechte agent omdat die Drammen-zaak er altijd zou zijn. Een muur, een vlek die zich niet liet wegpoetsen.

‘Moordaanslag,’ zei Anton. ‘Hij heeft veel bloed verloren, ze zeggen dat ze zijn pols nauwelijks konden voelen toen hij hier arriveerde. Hij ligt sindsdien in coma.’

‘Waarom wordt hij bewaakt?’

Anton haalde zijn schouders op. ‘Potentiële getuige. Als hij het overleeft.’

‘Wat weet hij dan?’

‘Iets met drugs. Op hoog niveau. Als hij wakker wordt, heeft hij waarschijnlijk relevante informatie die grote jongens in het drugsmilieu van Oslo in de problemen kan brengen. Plus dat hij kan vertellen wie hem heeft geprobeerd te vermoorden.’

‘Dus ze denken dat de dader zal terugkomen om het werk af te maken?’

‘Als ze te weten komen dat hij leeft en waar hij ligt, ja. Daarom zijn wij hier.’

Ze knikte. ‘En blijft hij leven?’

Anton schudde zijn hoofd. ‘Ze denken dat ze hem een paar maanden in leven kunnen houden, maar de kans dat hij uit de coma komt, is erg klein. Maar goed...’ Anton wisselde weer van standbeen, haar onderzoekende blik werd zo langzamerhand onplezierig. ‘Tot die tijd moeten we hem bewaken.’

Anton Mittet verliet haar met het gevoel een nederlaag te hebben geleden, hij liep de trappen af naar de receptie en stapte de herfstnacht in. Pas toen hij in zijn auto op de parkeerplaats ging zitten, viel het hem op dat zijn mobieltje ging.

Het was de meldkamer.

‘Maridalen, moord, nul één. Ik weet dat je klaar bent voor vandaag, maar ze hebben assistentie nodig om de plaats delict af te zetten. En aangezien jij al in uniform bent...’

‘Hoe lang?’

‘Je krijgt binnen drie uur aflossing.’

Anton was verbaasd. Ze deden tegenwoordig van alles om te voorkomen dat mensen moesten overwerken, de combinatie van strakke regels en gekrompen budgetten stond zelfs praktische oplossingen in de weg. Hij hoopte dat het niet om een kind ging.

‘Prima,’ zei Anton.

‘Ik stuur je de gps-coördinaten.’ Dat was nieuw: gps met een gedetailleerde kaart van Oslo en omgeving en een actieve zender waardoor de meldkamer kon zien waar je je bevond. Daarom hadden ze hem vast gebeld: hij was het dichtstbij.

‘Goed,’ zei Anton. ‘Drie uur.’

Laura lag al in bed, maar vond het toch fijn als hij direct na het werk thuiskwam. Dus voordat hij de auto in de versnelling zette en richting het Maridalsvann reed, stuurde hij haar een sms.

Anton hoefde niet op zijn gps te kijken. Bij het begin van de Ullevålsetervei stonden vier politieauto's geparkeerd en iets verderop wees oranje-wit afzetlint de weg.

Anton pakte zijn lantaarn uit het handschoenvak en liep op de agent af die voor de afzetting stond. Hij zag de bewegende lichten tussen het struikgewas, maar ook de lampen van de technische recherche die je altijd deden denken aan een filmset. Iets wat niet eens zo ver bezijden de waarheid was, want tegenwoordig maakten ze niet alleen foto's, maar ze gebruikten ook HD-videocamera's die niet alleen de slachtoffers filmde, maar ook de hele plaats delict zodat ze die later opnieuw konden bekijken, het beeld stil konden zetten en details konden vergroten die in eerste instantie niet relevant leken.

'Wat is er gebeurd?' vroeg hij aan de agent die met zijn armen over elkaar geslagen stond te rillen.

'Moord.' De stem van de agent was schor. Zijn ogen waren rood en zijn gezicht was onnatuurlijk wit.

'Dat had ik al gehoord. Wie is de chef?'

'Technische recherche. Lønn.'

Anton hoorde gebrom van stemmen uit het bos komen. Er waren veel mensen. 'Nog niemand van Kripes of Geweld?'

'Er komen nog meer mensen, het lichaam is net gevonden. Wil jij het van mij overnemen?'

Nog meer mensen. En toch hadden ze hem opgeroepen. Anton keek beter naar de agent. Hij droeg een dikke jas, maar het rillen was niet minder geworden. En het was eigenlijk niet eens zo koud.

'Was jij als eerste ter plaatse?'

De agent knikte zwijgend en keek naar de grond. Hij stampte met zijn voeten.

Verdomme, dacht Anton. Een kind. Hij slikte.

'Zo, Anton, heeft nul één jou gestuurd?'

Anton keek op. Hij had de twee niet aan horen komen hoewel ze uit het dichte struikgewas kwamen. Hij had het eerder gezien, hoe de mensen van de technische recherche zich op een plaats delict bewogen,

als onhandige dansers, ze wroongen zich in allerlei bochten om zo min mogelijk aan te raken, ze zetten hun voeten neer alsof ze astronauten op de maan waren. Of misschien kwam die associatie door hun witte overalls.

‘Ja, ik moest het voor iemand overnemen,’ zei Anton tegen de vrouw. Hij wist heel goed wie ze was, iedereen wist dat. Beate Lønn, hoofd van de technische recherche, er werd van haar gezegd dat ze een soort *Rain Man*-vrouw was vanwege haar talent om gezichten te herkennen dat werd gebruikt bij de identificatie van overvallers op korrelige, schokkerige beelden van bewakingscamera’s. Ze zeiden dat ze zelfs in staat was gemaskerde overvallers te herkennen als ze eerder waren veroordeeld, dat ze een database van vele duizenden mugshots in dat kleine, lichtblonde hoofd van haar had opgeslagen. Dus het moest om een bijzondere moord gaan, anders stuurden ze de chef niet midden in de nacht.

Naast het bleke, bijna doorzichtige gezicht van de tengere vrouw leek dat van haar collega bijna te blozen. Zijn wangen met sproeten waren versierd met twee knalrode schiereilanden van baardhaar. Zijn ogen puilden licht uit, alsof er daarbinnen te veel druk was, waardoor hij een licht verbaasde uitdrukking op zijn gezicht had. Maar het opvallendst was zijn muts die tevoorschijn kwam toen hij de witte capuchon wegtrok: een grote rastamuts in de Jamaicaanse kleuren: groen, geel en zwart.

Beate Lønn legde een hand op de schouder van de rillende agent. ‘Ga maar naar huis, Simon. Zeg niet dat ik het heb gezegd, maar ik stel voor dat je een stevige borrel neemt voor je naar bed gaat.’

De agent knikte en drie seconden later was de gebogen rug opgeslokt door de duisternis.

‘Is het erg?’ vroeg Anton.

‘Heb je geen koffie bij je?’ vroeg de rastamuts terwijl hij een thermosfles opendraaide. Al na die paar woorden kon Anton vaststellen dat hij niet uit Oslo kwam. Ergens uit het noorden, maar zoals de meeste mensen uit Østlandet had hij geen verstand van dialecten en er vooral geen interesse in.

‘Nee,’ zei Anton.

‘Het is altijd verstandig om je eigen koffie mee te nemen naar een plaats delict,’ zei de rastamuts. ‘Je weet nooit hoe lang je daar moet blijven.’

‘Nou nou, Bjørn, hij heeft wel eerder geassisteerd bij moordonderzoeken,’ zei Beate Lønn. ‘Drammen, toch?’

‘Klopt,’ zei Anton en hij wipte heen en weer. Een keertje geassisteerd bij een moordonderzoek was een betere formulering. En hij had helaas een vermoeden waarom Beate Lønn zich hem kon herinneren. Hij haalde diep adem. ‘Wie heeft het lichaam gevonden?’

‘Dat was hij,’ zei Beate Lønn knikkend in de richting van de auto van de agent die op dat moment werd gestart en ronkte.

‘Ik bedoel, wie heeft het gevonden en de politie gewaarschuwd?’

‘Zijn vrouw belde toen hij niet was teruggekomen van een fietstocht,’ zei de rastamuts. ‘Hij zou hoogstens een uur wegblijven en zij was bang voor zijn hart. Hij had een gps met een actieve zender bij zich, dus ze hadden hem snel gevonden.’

Anton knikte langzaam, zag het voor zich. Twee politiemensen die aanbelden, een man en een vrouw. De politiemensen die hun keel schraapten, de vrouw aankeken met een ernstige blik die al vertelde wat ze vervolgens met woorden, onmogelijke woorden zouden herhalen. Het gezicht van de vrouw dat tegenstribbelde, dat niet wilde, maar dat zich binnenstebuiten leek te keren, de binnenkant liet zien, alles liet zien.

Het beeld van Laura, zijn eigen vrouw, dook op.

Een ambulance kwam zonder sirenes of zwaailicht aangereden.

Het begon Anton te dagen. De snelle reactie op een gewone melding van vermissing. De gps met zender. De grote opkomst. Overwerk. De collega die zo geschokt was over de vondst dat hij naar huis werd gestuurd.

‘Het gaat om een politieman,’ zei hij zacht.

‘Ik gok dat de temperatuur hier anderhalve graad lager ligt dan in de stad,’ zei Beate, die intussen een nummer intoetste op haar mobieltje.

‘Mee eens,’ zei de rastamuts en hij nam een slok van zijn koffie. ‘Nog geen verkleuring van de huid. Dus ergens tussen acht en tien uur?’

‘Politieaan?’ herhaalde Anton. ‘Daarom zijn al die mensen hier, toch?’

‘Katrinen?’ zei Beate. ‘Kun je iets voor me checken? Het gaat om de Sandra Tveten-zaak. Precies.’

‘Sodeju!’ riep de rastamuts uit. ‘Ik had ze toch gevraagd te wachten tot de lijkzak kwam.’

Anton draaide zich om en zag twee mannen van de technische recherche zich door het struikgewas heen worstelen met een baar tussen zich in. Een paar fietsschoenen stak onder het laken uit.

‘Hij kende hem,’ zei Anton. ‘Daarom trilde hij zo, of niet?’

‘Hij zei dat ze op Økern hadden samengewerkt tot Vennesla bij Kripos begon,’ zei de rastamuts.

‘Heb je daar de datum?’ vroeg Lønn door de telefoon aan Katrine.

Er klonk een kreet.

‘Maar in...’ zei de rastamuts.

Anton draaide zich om. Een van de baardragers was gestruikeld in de greppel. De lichtbundel van zijn lantaarn gleed over de baar. Over het laken dat was weggeleden. Over... over wat eigenlijk? Anton staarde. Was dat een hoofd? Dat wat aan de bovenkant van een menselijk lichaam zat, was dat echt een hoofd geweest? In de jaren dat Anton op de afdeling Geweld had gewerkt, vóór de grote fout, had hij vele lijken gezien, maar nooit zoiets als dit. De substantie deed Anton denken aan de te kort gekookte eieren van Laura tijdens het zondagsontbijt. De restanten van de eierschaal die nog aan het eigeel kleefden dat over de rest van het ei was gedropen en bezig was op te drogen terwijl het snotterige eiwit nog in de eierschaal zat. Kon dat echt... huid zijn?

Anton stond ontzet met zijn ogen te knippen terwijl hij de achterlichten van de ambulance in het donker zag verdwijnen. Hij beseftte dat hij dit eerder had gezien: die in het wit geklede gedaantes, de thermosfles, de voeten die onder het laken uitstaken, hij had zojuist hetzelfde gezien in het Rikshospital. Alsof dat al een teken was geweest. Dat hoofd...

‘Bedankt, Katrine,’ zei Beate.

‘Waar gaat dit over?’ vroeg de rastamuts.

‘Ik heb op precies deze plek met Erlend gewerkt,’ zei Beate.

‘Hier?’ zei de rastamuts.

‘Ja, precies hier. Hij gaf toen leiding aan de recherche. Zeker tien jaar geleden. Sandra Tveten. Verkracht en vermoord. Nog maar een kind.’

Anton slikte. Een kind. Herhaling.

‘Ik herinner me die zaak,’ zei de rastamuts. ‘Het is wel een merkwaardig lot, sterven op je eigen plaats delict. Stel je voor. Was die Sandra-zaak ook niet in de herfst?’

Beate gaf geen antwoord, ze knikte slechts.

Anton bleef met zijn ogen knipperen. Het was niet waar, hij h ad een lijk gezien dat erop leek.

‘Sodeju!’ vloekte de rastamuts zacht. ‘Je bedoelt toch niet dat...?’

Beate L onn pakte de beker van de thermosfles uit zijn handen. Nam een slok. Gaf hem weer terug. Knikte.

‘Satan,’ fluisterde de rastamuts.

HOOFDSTUK 3

‘Déjà vu,’ zei Ståle Aune en hij keek naar het dichte gordijn sneeuwvlokken boven de Sporveisgate. De decemberochtendduisternis was bezig plaats te maken voor een korte dag. Toen draaide hij zich weer om naar de man in de stoel voor het bureau. ‘Déjà vu is de gewaarwording dat men iets al eerder heeft gezien of meegemaakt. We weten niet hoe dat kan.’

Met ‘we’ bedoelde hij de psychologen in het algemeen, niet alleen de therapeuten.

‘Sommige mensen denken dat wanneer we moe zijn er een vertraging optreedt in de informatievoorziening naar het bewuste deel van de hersenen, waardoor het al in het onbewuste deel is geweest voor het in het bewuste deel aankomt. En daarom zouden we het ervaren als een herkenning. Dat met de vermoeidheid zou kunnen verklaren waarom een déjà vu meestal aan het eind van de werkweek optreedt. Maar dat is ongeveer wat de wetenschap heeft bij te dragen aan het onderzoek. Dat vrijdag een déjà vu-dag is.’

Ståle Aune had misschien een glimlach verwacht. Niet omdat een glimlach iets te betekenen had in zijn vakmatige pogingen mensen te veranderen, maar omdat de kamer het nodig had.

‘Zo’n déjà vu bedoel ik niet,’ zei de patiënt. De cliënt. De klant. De persoon die over ongeveer twintig minuten bij de receptie zou betalen en op die manier zou bijdragen aan de dekking van de gemeenschappelijke kosten van de vijf psychologen die samen in dit drie verdiepingen hoge, karakterloze maar toch niet moderne gebouw ieder hun eigen praktijk hadden. Het gebouw stond in een redelijk chique buurt aan de Sporveisgate. Ståle Aune keek stiekem op de klok op de muur achter het hoofd van de man. Achttien minuten.

‘Het is meer als een droom die ik steeds weer heb.’

‘Als een droom?’ Ståle Aunes blik gleed weer over de krant die hij opengeslagen in de geopende la van het bureau had liggen zodat de patiënt die niet kon zien. De meeste therapeuten zaten tegenwoordig

op een stoel recht tegenover hun patiënt, dus toen het massieve bureau Ståles kantoor binnen werd gezeuld, hadden zijn grijnzende collega's hem geconfronteerd met het feit dat het volgens de moderne therapie-theorie beter is om zo min mogelijke feitelijke barrières op te werpen tussen de therapeut en patiënt. Ståles antwoord was kort geweest: 'Het beste voor de patiënt misschien.'

'Het is een droom. Ik droom.'

'Steeds terugkerende dromen zijn heel normaal,' zei Aune met een hand over zijn mond wrijvend om een geeuw te verbergen. Hij dacht verlangend aan de goede, oude sofa die zijn kantoor uit was gedragen en die nu in de gemeenschappelijke ruimte stond samen met fitnessapparaten. Patiënten op een sofa maakten het stiekem lezen van de krant veel eenvoudiger.

'Maar het is een droom die ik niet wil hebben.' Een bescheiden, zelfbewust lachje. Dun, keurig gekapt haar.

Welkom bij de droomexorcist, dacht Aune en hij probeerde net zo bescheiden terug te lachen. De patiënt droeg een kostuum met een smal grijs streepje, een grijs-rood gestreepte stropdas en zwarte, glimmende schoenen. Aune zelf droeg een tweedjas, een vrolijk vlinderstrikje onder zijn dubbele onderkinnen en bruine schoenen die al een hele poos geen schoenborstel hadden gezien. 'Misschien kun je me vertellen waar die droom over gaat?'

'Dat heb ik toch net verteld?'

'Precies, maar misschien kun je wat meer in detail gaan?'

'Hij begint, zoals ik al zei, waar *Dark Side of the Moon* stopt. De tonen van "Eclipse" sterven uit als David Gilmour zingt...' De man tuitte zijn lippen voor hij overging in een aanstellerig soort Engels. Aune kon al haast het theekopje van en naar de getuite mond zien gaan. '... *and everything under the sun is in tune but the sun is eclipsed by the moon.*'

'En dat droom je?'

'Nee! Nou ja, de plaat eindigt in werkelijkheid ook zo. Optimistisch. Na drie kwartier dood en verderf. Dus je denkt dat alles goed zal aflopen. Dat alles weer in harmonie is. Maar op het moment dat het album eindigt, kun je nog net een stem op de achtergrond horen die iets mompelt. Je moet het geluid harder zetten om de woorden te verstaan. Maar dan versta je ze ook heel goed: *There is no dark side of the moon, really. Matter of fact, it's all dark.* Alles is donker. Begrijp je?'